

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Başvuru Tarihi: 29.11.2019

Yayına Kabul Tarihi: 04.12.2019

The Investigation of the Parenting Styles in Terms of Several Variables

Özden TURGUT*¹, Selda KOCA²

Abstract

This study has been realized to investigate whether the parenting styles of the participants differentiates according to their age, gender, the number of children they have, their education and whether they work or not. For this aim, the parents of the children in a kindergarten and the first and second classes of a primary school have been invited for the study. The study group has consisted of 192 people. The data has been gathered by the Parenting Styles and Dimensions Questionnaire, developed by Robinson, Mandleco, Olsen and Hart, 1995; and the personal information form. The analyses of data have been run by independent samples t-test, one-way ANOVA, Mann Whitney U-test and Kruskal Wallis H-test. The findings have shown that the democratic style differentiates according to the number of children the parents have. And also it has been shown that the authoritarian style differentiates according to whether the parent works or not.

Key Words: Parenting style, parent, authoritarian, authoritative, permissive

Ebeveynlerin Anne-Babalık Stillерinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Öz

Bu çalışma, ebeveynlerin anne-babalık stillerinin yaş, cinsiyet, sahip olunan çocuk sayısı, öğrenim durumu ve çalışma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek üzere gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, Afyonkarahisar merkezde yer alan bir anaokulundaki çocuklar ile üç ilkokulun anasınıfı, birinci ve ikinci sınıflarında öğrenci olan çocukların ebeveynleri, çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışma grubu 192 kişiden oluşmaktadır. Veri toplama araçlarını Anne-Babalık Stilleri ve Boyutları Ölçeği (Robinson, Mandleco, Olsen ve Hart, 1995) ile kişisel bilgi formu oluşturmaktadır. Verilerin analizi bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi, Mann Whitney U-testi ile Kruskal Wallis H-testi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bulguları, demokratik anne-babalık stil sıra ortalamalarının sahip olunan çocuk sayısına göre değiştiği ve otoriter anne-babalık stil puanlarının çalışma durumuna göre değiştiğini göstermektedir. Buna göre, üç çocuğu olan ebeveynlerin demokratik anne-babalık stil sıra ortalamaları, dört çocuğu olan ebeveynlerin demokratik anne-babalık stil sıra ortalamalarından daha düşüktür ve çalışmayan ebeveynlerin otoriter anne-babalık stil puanları çalışan ebeveynlere göre daha yüksektir.

Anahtar kelimeler: Anne-babalık stili, ebeveyn, otoriter, demokratik, izin verici

*¹**Corresponding Author:** Arş. Gör., Afyon Kocatepe Üniversitesi, oturgut@aku.edu.tr

²Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, seldak80@hotmail.com

Giriş

Anne-baba tutumlarının çocuk gelişimine etkileri birçok çalışmada ele alınmış ve araştırılmıştır (Örn. Uyanık-Balat, 2007). Çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili tartışmalar 1920'li yıllara kadar uzanmaktadır. Buna göre, izin verici ve çocuk merkezli tutumların eğitim felsefesi ortaya çıktığında (Baumrind, 1966), ebeveynlerin otoriter olmaları eleştirilmeye başlanmıştır. Konuya kavramsal katkıda bulunmuş ve oluşturduğu sınıflandırma halen kullanılan Baumrind (1966), özgürlük ile kontrol arasındaki ilişkinin incelenmesi sonucu, iyi sosyalleşmiş bir davranışın gönüllü ve bağımsız bir biçimde oluşturulduğunu belirtmiştir. Buna göre, öne çıkan ebeveyn tutumu demokratik kontrole vurgu yapmaktadır. Bunun nedeni, yetişkin otoritesinin çocuk üzerinde ketleyici etkilerinin olabileceği düşüncesidir.

Çocuk yetiştirme stilleri, ebeveynlerin çocuk büyüme anlamında tipik olarak nasıl düşündükleri, hissettikleri ve davrandıklarına dair yanıtları ortaya koymaktadır (Levin, 2011). Ebeveynin çocuğa yönelik tutumlarında çocuğun da etkisi olabileceği (Sawin, Parke, Harrison ve Kreling, 1975) dikkate alındığında, ebeveyn tutumlarını incelemenin farklı değişkenlerin karmaşık bileşimini değerlendirmeyi gerektirdiği görülmektedir.

Çocuk yetiştirme stillerinin önemi, ebeveyn tarafından hedeflendiği yönde algılanmayabilecek denli uzun dönemli etkileri olmasından da kaynaklanmaktadır. Öyle ki, çocuk büyüdüğünde, ergen olduğunda, ebeveyn tutumunu yeterince etkili bulmaması ve ebeveynin tutumunu ilgisizlik olarak değerlendirmesi, ergenin çevresine yönelik daha yıkıcı bir tutum benimsemesine neden olabilir (Bahçivan-Saydam ve Gençöz, 2005). Yapılan çalışmalar, ebeveynleri demokratik stili benimsemiş olan çocukların ebeveynleri demokratik stili benimsememiş çocuklara göre daha yeterli, duygusal olarak daha iyi uyum sağlamış, daha başarılı, yasadışı maddeleri daha az kullanan ya da riskli davranışları daha az gerçekleştiren bireyler olduklarını göstermektedir (Baumrind, 1991; Akt. Sorkhabi ve Mandara, 2013).

En gelişmiş çocuk yetiştirme tarzı, kişiye birey olma hakkı tanıyan ve onu gelişme yönünde destekleyendir (Öztürk, 2016). Bunun yanında, eğitim düzeyi yüksek olan annelerin baskıcı ve otoriter tutumlarının azaldığı, çocukların duyguları yönetme becerileri ile annelerin demokratik tutumları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu (Cantekin ve Gültekin Akduman, 2020) dikkate alındığında, ebeveynin demokratik tutuma sahip olmasının önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

Bu bilgiler ışığında, bu çalışmada ebeveynlerin tercih ettikleri anne-babalık stillerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında ulaşılan bulguların, ebeveynlerin anne-babalık stillerini geliştirme yönündeki çalışmalara destek olabileceği öngörülmektedir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmaktadır:

1. Alt problem: Ebeveynlerin otoriter anne-babalık stilleri yaş aralıklarına göre değişmekte midir?
2. Alt problem: Ebeveynlerin demokratik anne-babalık stilleri yaş aralıklarına göre değişmekte midir?
3. Alt problem: Ebeveynlerin izin verici anne-babalık stilleri yaş aralıklarına göre değişmekte midir?
4. Alt problem: Ebeveynlerin otoriter anne-babalık stilleri cinsiyetlerine göre değişmekte midir?
5. Alt problem: Ebeveynlerin demokratik anne-babalık stilleri cinsiyetlerine göre değişmekte midir?
6. Alt problem: Ebeveynlerin izin verici anne-babalık stilleri cinsiyetlerine göre değişmekte midir?
7. Alt problem: Ebeveynlerin otoriter anne-babalık stilleri sahip olunan çocuk sayısına göre değişmekte midir?
8. Alt problem: Ebeveynlerin demokratik anne-babalık stilleri sahip olunan çocuk sayısına göre değişmekte midir?
9. Alt problem: Ebeveynlerin izin verici anne-babalık stilleri sahip olunan çocuk sayısına göre değişmekte midir?
10. Alt problem: Ebeveynlerin otoriter anne-babalık stilleri öğrenim durumuna göre değişmekte midir?
11. Alt problem: Ebeveynlerin demokratik anne-babalık stilleri öğrenim durumuna göre değişmekte midir?
12. Alt problem: Ebeveynlerin izin verici anne-babalık stilleri öğrenim durumuna göre değişmekte midir?
13. Alt problem: Ebeveynlerin otoriter anne-babalık stilleri çalışma durumuna göre değişmekte midir?
14. Alt problem: Ebeveynlerin demokratik anne-babalık stilleri çalışma durumuna göre değişmekte midir?
15. Alt problem: Ebeveynlerin izin verici anne-babalık stilleri çalışma durumuna göre değişmekte midir?

Yöntem

Araştırmanın modeli

Ebeveynlerin anne-babalık stillerinin yaş, cinsiyet, sahip olunan çocuk sayısı, öğrenim durumu ve çalışma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere yapılan bu araştırma, tarama modellerinden genel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir.

Evren ve örneklem

Bu çalışmanın evrenini Afyonkarahisar il merkezinde bulunan anaokulu ve ilkokul öğrencilerinin ebeveynleri oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme, kolay ulaşılabilir örnekleme ile ulaşılmış olan 192 ebeveyndir. Çalışma grubu, Afyonkarahisar merkezde bulunan bir anaokulundaki öğrencilerin ebeveynleri ile üç ilkokulun anasınıfı, birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin ebeveynlerinden oluşmaktadır. Katılımcı grubun yaş ortalaması 34.31'dir. Çalışma grubunun çeşitli değişkenlere göre demografik özellikleri Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Demografik Bilgiler

Değişkenler	N
Yaş	
21-30	52
31-40	118
41-50	22
Cinsiyet	
Kadın	151
Erkek	41
Çocuk sayısı	
1	31
2	102
3	36
4	20
5	3
Öğrenim durumu	
İlkokul	29
Ortaokul	34
Lise	49
Üniversite	67
Lisansüstü	13
Çalışma durumu	
Çalışıyor	97
Çalışmıyor	95

Veri toplama araçları

Anne-Babalık Stilleri ve Boyutları Ölçeği (ASBÖ)

Robinson, Mandlco, Olsen ve Hart (1995) tarafından, anne babalık tutumlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilen ölçek, okul öncesi ve ilkokul seviyesindeki çocukların anne ve babalarının demokratik, otoriter ve izin verici tutumlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. 1251 ebeveynle gerçekleştirilen ölçek geliştirme çalışması sonucunda toplam madde sayısı 133'ten 62'ye düşmüştür.

Önder ve Gülay (2009) tarafından gerçekleştirilen Türkçe'ye uyarlama çalışmasında, ölçek 5-6 yaşlarındaki çocukların anne babası olan 604 ebeveyne (320 anne ve 284 baba) uygulanmıştır. Uyarlama çalışmaları kapsamında demokratik tutuma ilişkin iç tutarlılık katsayısı .84, otoriter tutuma ilişkin iç tutarlılık katsayısı .71 ve izin verici tutuma ilişkin iç tutarlılık katsayısı ise .38 olarak saptanmıştır. Güvenirlik çalışmaları sırasında 5 madde ölçekten çıkartılmış (12, 18, 24, 28 ve 30), Türkçe form 27 madde üzerinden oluşturulmuştur. Kapçı ve Erdinç (2009) ise ölçeğin Türk annelerde kullanımının uygunluğunu değerlendirmek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çocukları 3-13 yaş aralığında bulunan ve Ankara'da yaşayan toplam 507 anne araştırmaya katılmıştır. Analizler, ASBÖ'nün çocukları 3-13 yaş aralığında bulunan annelerin tutumlarını değerlendirmek amacıyla kullanılabileceğini göstermiştir (Akt. Güller, 2015). Ölçeğin bu çalışma kapsamındaki iç tutarlılık katsayıları, otoriter anne-babalık stili için .63, demokratik anne-babalık stili için .56 ve izin verici anne-babalık stili için .55'tir.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından geliştirilen bu form, ebeveynlerin yaş, cinsiyet, sahip olunan çocuk sayısı, öğrenim durumu ve çalışma durumu bilgilerini almayı amaçlayan bir demografik bilgi formudur.

Veri analizi

Veri analizine geçilmeden önce dağılımın normalliği çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Bu kapsamda, yaş, cinsiyet, sahip olunan çocuk sayısı ve öğrenim durumuna göre ebeveynlerin dağılımının normal olup olmadığı, çarpıklık katsayısının standart hatasına bölünmesi ile elde edilen z-istatistiği incelenerek değerlendirilmiştir (Büyüköztürk, 2011). Buna göre, dağılımın normal olmaması nedeniyle, ebeveynlerin otoriter, demokratik ve izin verici anne-babalık stillerinin yaş aralıklarına göre değişip değişmediği Kruskal Wallis H-testi ile; ebeveynlerin otoriter, demokratik ve izin verici anne-babalık stillerinin cinsiyetlerine göre değişip değişmediği Mann Whitney U-testi ile; ebeveynlerin otoriter, demokratik ve izin verici anne-babalık stillerinin sahip oldukları çocuk sayısına göre değişip değişmediği Kruskal Wallis H-testi ile analiz edilmiştir. Diğer yandan, ebeveynlerin otoriter, demokratik ve izin verici anne-babalık stillerinin öğrenim durumuna göre değişip değişmediği tek yönlü varyans analizi ile; ebeveynlerin otoriter, demokratik ve izin verici anne-babalık stillerinin çalışma durumuna göre değişip değişmediği ise bağımsız örneklem t-testi ile analiz edilmiştir.

Bulgular

1. Alt problem: Ebeveynlerin otoriter anne-babalık stilleri yaş aralıklarına göre değişmekte midir?

Veri toplanan anababalar, yaş gruplarına göre 21-30, 31-40 ve 41-50 yaş grupları şeklinde sınıflandırılmıştır. Yaş aralıklarına göre ebeveynlerin dağılımının normal olup olmadığı, çarpıklık katsayısının standart hatasına bölünmesi ile elde edilen z-istatistiği incelenerek değerlendirilmiş (Büyüköztürk, 2011); dağılımın normal olmaması nedeniyle, ebeveynlerin otoriter anne-babalık stillerinin yaş aralıklarına göre değişip değişmediği Kruskal Wallis H-testi ile incelenmiş ve bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Yaş Grubuna göre Otoriter Anne-babalık Stilleri Kruskal Wallis H-Testi Bulguları

Yaş grubu	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamli fark
21-30	52	96.11	2	.518	.772	-
31-40	118	95.20				
41-50	22	104.41				

Tablo 2'de de görüldüğü gibi, yaş grupları arasında otoriter anne-babalık stilleri açısından anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür ($p > .05$).

2. Alt problem: Ebeveynlerin demokratik anne-babalık stilleri yaş aralıklarına göre değişmekte midir?

Ebeveynlerin demokratik anne-babalık stillerinin yaş aralıklarına göre değişip değişmediği Kruskal Wallis H-testi ile incelenmiş ve bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Yaş Grubuna göre Demokratik Anne-babalık Stilleri Kruskal Wallis H-Testi Bulguları

Yaş grubu	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamli fark
21-30	52	89.42	2	.889	.641	-
31-40	118	98.00				
41-50	22	96.68				

Tablo 3'te de görüldüğü gibi, yaş grupları arasında demokratik anne-babalık stilleri açısından anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür ($p > .05$).

3. Alt problem: Ebeveynlerin izin verici anne-babalık stilleri yaş aralıklarına göre değişmekte midir?

Ebeveynlerin izin verici anne-babalık stillerinin yaş aralıklarına göre değişip değişmediği Kruskal Wallis H-testi ile incelenmiş ve bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Yaş Grubuna göre İzin Verici Anne-babalık Stilleri Kruskal Wallis H-Testi Bulguları

Yaş grubu	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamli fark
21-30	52	95.04	2	1.055	.590	-
31-40	118	95.02				
41-50	22	107.89				

Tablo 4'te de görüldüğü gibi, yaş grupları arasında izin verici anne-babalık stilleri açısından anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür ($p > .05$).

4. Alt problem: Ebeveynlerin otoriter anne-babalık stilleri cinsiyetlerine göre değişmekte midir?

Cinsiyetlerine göre ebeveynlerin dağılımının normal olup olmadığı, çarpıklık katsayısının standart hatasına bölünmesi ile elde edilen z-istatistiği incelenerek değerlendirilmiş; dağılımın normal olmaması nedeniyle, ebeveynlerin otoriter anne-babalık stillerinin cinsiyetlerine göre değişip değişmediği Mann Whitney U-testi ile incelenmiş ve bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Cinsiyete göre Otoriter Anne-babalık Stilleri Mann Whitney U-Testi Bulguları

Cinsiyet	n	Sıra ort.	U	z	p	Anlamli fark
Kadın	151	97.38	2962.00	-.425	.671	-
Erkek	41	93.24				

Tablo 5'te de sunulduğu gibi, cinsiyetler arasında otoriter anne-babalık stilleri açısından anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür ($p > .05$).

5.Alt problem: Ebeveynlerin demokratik anne-babalık stilleri cinsiyetlerine göre değişmekte midir?

Ebeveynlerin demokratik anne-babalık stillerinin cinsiyetlerine göre değişip değişmediği Mann Whitney U-testi ile incelenmiş ve Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Cinsiyete göre Demokratik Anne-babalık Stilleri Mann Whitney U-Testi Bulguları

Cinsiyet	n	Sıra ort.	U	z	p	Anlamli fark
Kadın	151	96.21	2948.50	-.341	.733	-
Erkek	41	92.91				

Tablo 6'da sunulduğu gibi, cinsiyetler arasında demokratik anne-babalık stilleri açısından anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür ($p > .05$).

6.Alt problem: Ebeveynlerin izin verici anne-babalık stilleri cinsiyetlerine göre değişmekte midir?

Ebeveynlerin izin verici anne-babalık stillerinin cinsiyetlerine göre değişip değişmediği Mann Whitney U-testi ile incelenmiş ve bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Cinsiyete göre İzin Verici Anne-babalık Stilleri Mann Whitney U-Testi Bulguları

Cinsiyet	n	Sıra ort.	U	z	p	Anlamli fark
Kadın	151	95.05	2877.00	-.696	.486	-
Erkek	41	101.83				

Tablo 7'de de sunulduğu gibi, cinsiyetler arasında izin verici anne-babalık stilleri açısından anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür ($p > .05$).

7.Alt problem: Ebeveynlerin otoriter anne-babalık stilleri sahip olunan çocuk sayısına göre değişmekte midir?

Sahip olunan çocuk sayısına göre ebeveynlerin dağılımının normal olup olmadığı, çarpıklık katsayısının standart hatasına bölünmesi ile elde edilen z-istatistiği incelenerek değerlendirilmiş; dağılımın normal olmaması nedeniyle, ebeveynlerin otoriter anne-babalık stillerinin sahip oldukları çocuk sayısına göre değişip değişmediği Kruskal Wallis H-testi ile incelenmiş ve bulgular Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Sahip Olunan Çocuk Sayısına göre Otoriter Anne-babalık Stilleri Kruskal Wallis H-Testi Bulguları

Çocuk sayısı	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamli fark
1	31	95.98	4	3.665	.453	-
2	102	92.80				
3	36	108.79				
4	20	89.08				
5	3	129.50				

Tablo 8'de de sunulduğu gibi, otoriter anne-babalık stillerinin sahip olunan çocuk sayısına göre değişmediği görülmüştür ($p > .05$).

8.Alt problem: Ebeveynlerin demokratik anne-babalık stilleri sahip olunan çocuk sayısına göre değişmekte midir?

Ebeveynlerin demokratik anne-babalık stillerinin sahip oldukları çocuk sayısına göre değişip değişmediği Kruskal Wallis H-testi ile incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, demokratik anne-babalık stillerinin sahip olunan çocuk sayısına göre değiştiği görülmüştür ($p \leq .05$). Analiz sonuçları Tablo 9'da görülmektedir.

Tablo 9. Sahip Olunan Çocuk Sayısına göre Demokratik Anne-babalık Stilleri Kruskal Wallis H-Testi Bulguları

Çocuk sayısı	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamli fark
1	31	108.68	4	9.120	.05	3 çocuk
2	102	92.76				sahibi
3	36	83.63				ebeveynler <
4	20	119.47				4 çocuk
5	3	51.17				sahibi
						ebeveynler

Tablo 9'da da görüldüğü gibi, ebeveynlerin demokratik anne-babalık stilleri sahip olunan çocuk sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p \leq .05$). Grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann Whitney U-testi uygulayarak farkın kaynağı incelendiğinde, 3 çocuğu olan ve 4 çocuğu olan ebeveynlerin demokratik stil puanları arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Sıra ortalamalarına yakından bakıldığında, üç çocuğu olan ebeveynlerin demokratik anne-babalık stil sıra ortalamalarının 24.18, dört çocuğu olan ebeveynlerin demokratik anne-babalık stil sıra ortalamalarının ise 34.14 olduğu görülmüştür.

9.Alt problem: Ebeveynlerin izin verici anne-babalık stilleri sahip olunan çocuk sayısına göre değişmekte midir?

Ebeveynlerin izin verici anne-babalık stillerinin sahip oldukları çocuk sayısına göre değişip değişmediği Kruskal Wallis H-testi ile incelenmiş ve bulgular Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Sahip Olunan Çocuk Sayısına göre İzin Verici Anne-babalık Stilleri Kruskal Wallis H-Testi Bulguları

Çocuk sayısı	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamli fark
1	31	96.79	4	1.922	.750	-
2	102	98.84				
3	36	92.19				
4	20	87.20				
5	3	127.67				

Tablo 10'da da sunulduğu gibi, izin verici anne-babalık stillerinin sahip olunan çocuk sayısına göre değişmediği görülmüştür ($p > .05$).

10.Alt problem: Ebeveynlerin otoriter anne-babalık stilleri öğrenim durumuna göre değişmekte midir?

Katılımcıların öğrenim durumu değişkenine göre normal dağıldığı tespit edilmiş ve ebeveynlerin otoriter anne-babalık stillerinin öğrenim durumuna göre değişip değişmediği tek yönlü varyans analizi ile incelenmiş ve bulgular Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. Öğrenim Durumuna göre Otoriter Anne-babalık Stilleri Tek Yönlü ANOVA Bulguları

	Kareler toplamı	sd	Kareler ort.	F	p	Anlamlı fark
Gruplararası	162.559	4	40.64	2.25	.065	-
Gruplar içi	3370.395	187	18.02			
Toplam	3532.953	191				

Tablo 11’de de sunulduğu gibi, otoriter anne-babalık stillerinin öğrenim durumuna göre değişmediği görülmüştür ($p > .05$). Ancak ortalamalara bakıldığında ortaokul mezunu ebeveynlerin otoriter anne-babalık stil puanlarının diğer öğrenim durumlarına kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür.

11.Alt problem: Ebeveynlerin demokratik anne-babalık stilleri öğrenim durumuna göre değişmekte midir?

Ebeveynlerin demokratik anne-babalık stillerinin öğrenim durumuna göre değişip değişmediği tek yönlü varyans analizi ile incelenmiş ve bulgular Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Öğrenim Durumuna göre Demokratik Anne-babalık Stilleri Tek Yönlü ANOVA Bulguları

	Kareler toplamı	sd	Kareler ort.	F	p	Anlamlı fark
Gruplararası	226.860	4	56.715	.982	.418	-
Gruplar içi	10680.108	185	57.730			
Toplam	10906.968	189				

Tablo 12’de sunulduğu gibi, demokratik anne-babalık stillerinin öğrenim durumuna göre değişmediği görülmüştür ($p > .05$). Ancak ortalamalara bakıldığında lisansüstü mezunu ebeveynlerin demokratik anne-babalık stil puanlarının diğer öğrenim durumlarına kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür.

12.Alt problem: Ebeveynlerin izin verici anne-babalık stilleri öğrenim durumuna göre değişmekte midir?

Ebeveynlerin izin verici anne-babalık stillerinin öğrenim durumuna göre değişip değişmediği tek yönlü varyans analizi ile incelenmiş ve bulgular Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13. Öğrenim Durumuna göre İzin Verici Anne-babalık Stilleri Tek Yönlü ANOVA Bulguları

	Kareler toplamı	sd	Kareler ort.	F	p	Anlamlı fark
Gruplararası	55.456	4	13.864	1.616	.172	-
Gruplar içi	1604.211	187	8.579			
Toplam	1659.667	191				

Tablo 13’te de sunulduğu gibi, izin verici anne-babalık stillerinin öğrenim durumuna göre değişmediği görülmüştür ($p > .05$). Ancak ortalamalara bakıldığında ortaokul mezunu ebeveynlerin izin verici anne-babalık stil puanlarının diğer öğrenim durumlarına kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür.

13.Alt problem: Ebeveynlerin otoriter anne-babalık stilleri çalışma durumuna göre değişmekte midir?

Katılımcıların çalışma durumu değişkenine göre normal dağıldığı tespit edilmiş ve ebeveynlerin otoriter anne-babalık stillerinin çalışma durumuna göre değişip değişmediği bağımsız örneklem t-testi ile

incelenmiştir. Yapılan t-testi sonucunda, otoriter anne-babalık stillerinin çalışma durumuna göre değiştiği görülmüştür ($p > .05$). Analize dair bulgular Tablo 14'te görülmektedir.

Tablo 14. Çalışma Durumuna göre Otoriter Anne-babalık Stilleri Bağımsız Örneklem T-testi Bulguları

Çalışma durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Çalışıyor	97	14.10	3.03	189	-2.92	.004
Çalışmıyor	95	15.89	5.15			

Tablo 14'te görüldüğü gibi, ebeveynlerin otoriter anne-babalık stilleri çalışma durumuna göre değişmekte; ortalamalar incelendiğinde çalışmayan ebeveynlerin otoriter anne-babalık stil puanlarının çalışan ebeveynlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

14.Alt problem: Ebeveynlerin demokratik anne-babalık stilleri çalışma durumuna göre değişmekte midir?

Ebeveynlerin demokratik anne-babalık stillerinin çalışma durumuna göre değişip değişmediği bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiş ve bulgular Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15. Çalışma Durumuna göre Demokratik Anne-babalık Stilleri Bağımsız Örneklem T-testi Bulguları

Çalışma durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Çalışıyor	97	58.87	8.08	187	1.847	.066
Çalışmıyor	95	56.84	6.99			

Tablo 15'te de sunulduğu gibi, yapılan t-testi sonucunda, demokratik anne-babalık stillerinin öğrenim durumuna göre değişmediği görülmüştür ($p > .05$). Ancak ortalamalara bakıldığında çalışan ebeveynlerin demokratik anne-babalık stil puanlarının çalışmayanlara kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür.

15.Alt problem: Ebeveynlerin izin verici anne-babalık stilleri çalışma durumuna göre değişmekte midir?

Ebeveynlerin izin verici anne-babalık stillerinin çalışma durumuna göre değişip değişmediği bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiş ve bulgular Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16. Çalışma Durumuna göre İzin Verici Anne-babalık Stilleri Bağımsız Örneklem T-testi Bulguları

Çalışma durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Çalışıyor	97	8.25	2.35	189	-1.339	.182
Çalışmıyor	95	8.82	3.44			

Tablo 16'da da sunulduğu gibi, yapılan t-testi sonucunda, izin verici anne-babalık stillerinin öğrenim durumuna göre değişmediği görülmüştür ($p > .05$). Ancak ortalamalara bakıldığında çalışmayan ebeveynlerin izin verici anne-babalık stil puanlarının çalışanlara kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tartışma ve Sonuç

Ebeveynlerin anne-babalık stillerinin nasıl bir görünüm ortaya koyduğunu araştıran bu çalışma, çağımızda ebeveyn olmanın karmaşık yönüne ışık tutmayı amaçlamıştır. Çalışmanın bulgularına bakıldığında, otoriter anne-babalık stilinin yaş gruplarına, cinsiyete, sahip olunan çocuk sayısına ve öğrenim durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği ancak ortalamalara bakıldığında ortaokul mezunu ebeveynlerin otoriter anne-babalık stil puanlarının diğer öğrenim durumlarına kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun yanında, ebeveynlerin otoriter anne-babalık stillerinin çalışma durumuna göre değiştiği, ortalamalar incelendiğinde çalışmayan ebeveynlerin otoriter anne-babalık stil puanlarının çalışan ebeveynlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Demokratik anne-babalık stili yaş gruplarına, cinsiyete, öğrenim durumuna ve çalışma durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermezken, sahip olunan çocuk sayısına göre farklılaşma olduğu bulunmuştur. Gruplar arasında farklılaşmanın kaynağı incelenmiş ve üç çocuğu olan ve dört çocuğu olan ebeveynlerin demokratik stil sıra ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu, dört çocuğu olan ebeveynlerin demokratik stil sıra ortalamalarının üç çocuğu olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğrenim durumuna göre demokratik stil puan ortalamalarına bakıldığında ise, lisansüstü mezunu ebeveynlerin demokratik anne-babalık stil puanlarının diğer öğrenim durumlarına kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. Çalışma durumuna göre ortalamalara bakıldığında çalışan ebeveynlerin demokratik anne-babalık stil puanlarının çalışmayanlara kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür.

İzin verici anne-babalık stilinin yaş gruplarına, cinsiyete, sahip olunan çocuk sayısına ve öğrenim durumuna göre anlamlı farklılaşma göstermediği bulunmuştur. Ancak ortalamalara bakıldığında ortaokul mezunu ebeveynlerin izin verici anne-babalık stil puanlarının diğer öğrenim durumlarına kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun yanında, izin verici ebeveynlik stili puanları çalışma durumuna göre anlamlı şekilde farklılaşmamakta ise de, ortalamalara bakıldığında çalışmayan ebeveynlerin izin verici anne-babalık stil puanlarının çalışanlara kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür.

Çalışmayan ebeveynlerin otoriter anne-babalık stil puanlarının çalışan ebeveynlere göre daha yüksek, çalışan ebeveynlerin demokratik anne-babalık stil puanlarının çalışmayanlara kıyasla daha yüksek ve çalışmayan ebeveynlerin izin verici anne-babalık stil puanlarının çalışanlara kıyasla daha yüksek olması, çalışma durumunun ebeveynlik stilinin meydana gelmesinde önemli bir faktör olabileceğini ortaya koymaktadır. Alanyazındaki, çalışan annelerin demokratik tutum puanlarının çalışmayan annelerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu bulgusu (Cantekin ve Gültekin Akduman, 2020) ile tutarlı olan bu sonuçların gelecekte yapılacak ayrıntılı çalışmalar ile irdelenebileceği düşünülmektedir.

Diğer yandan, bu çalışmada her çocuk yetiştirme stili için geçerli olmak üzere, stillerin ebeveynin yaşına bağlı olarak değişmediği bulunurken, alanyazında, yaş daha küçük olan babaların aşırı hoşgörülü tutumlarının daha fazla olduğuna (Özyürek, Özkan, Bedge ve Yavuz, 2019) dair bulgular da söz konusu olabilmektedir. Alanyazına bakıldığında, annelerin küçük yaşta, eğitim düzeyi düşük olmasının ve çalışmamasının aşırı koruyucu ve sıkı disiplin tutumlarını arttırdığı (Şanlı ve Öztürk, 2012) bulgusuna karşılık, anne tutumlarının, annenin yaşından anlamlı ölçüde etkilenmediğini belirten (Tezel-Şahin ve Özyürek, 2008) çalışmalara rastlanmaktadır. Bu çalışmada da ebeveynin hangi yaş grubuna dâhil olduğunun tutumları üzerinde anlamlı fark meydana getirmediği bulunmuştur.

Yükselen öğrenim düzeyi ile birlikte annelerin daha az koruyucu, daha az baskılı ve otoriter davranmaya eğilimli olduklarının ortaya konulduğu çalışmalar (örn. Haktanır, Baran ve Alisınanoğlu, 1998) gibi, bu çalışmada da, öğrenim düzeyinin dikkate alınması gereken bir değişken olduğu ortaya konulmuş, ortaokul mezunu ebeveynlerin otoriter anne-babalık stil puanlarının diğer öğrenim durumlarına kıyasla daha yüksek olduğu, lisansüstü mezunu ebeveynlerin demokratik anne-babalık stil puanlarının diğer öğrenim durumlarına kıyasla daha yüksek olduğu ve ortaokul mezunu ebeveynlerin izin verici anne-babalık stil puanlarının diğer öğrenim durumlarına kıyasla daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Bu, annelerin daha fazla eğitilmiş olmalarının daha az psikolojik kontrol ile ilişkili olduğu bulgusu ile yüksek eğitim seviyesine sahip bir babanın çocuğuna sevgisini gösterme konusunda kendini daha özgür hissetmesinin beklenebileceği yorumu (Dinn ve Sunar, 2017) ile tutarlı olarak değerlendirilebilir. Annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe demokratik tutum puan ortalamalarının arttığını (Cantekin ve Gültekin Akduman, 2020) belirten bulgular da bu yöndedir. Öğrenim durumuyla ilgili bulgular bütünüyle ele alındığında, ortaokul mezunu ebeveynlerin otoriter ve izin verici olmak

arasında kalmış göründükleri, lisansüstü mezunu ebeveynlerin ise demokratik stile sahip olmak için çaba gösterdikleri söylenebilir.

Alanyazında, lisans mezunu annelerin çocuk yetiştirme konusunda daha demokratik olduğu, ilkokul ve ortaokul mezunu babaların aşırı hoşgörülü tutumlarının daha yüksek olduğuna dair (Özyürek, Özkan, Bedge ve Yavuz, 2019) bulgular da görülebilmektedir. Annelerin eğitim düzeyinin çocuk sosyalleştirme hedefleri ile ilişkili olduğu, yüksek eğitilmiş Türk annelerin özerklik ve kendini geliştirme ile ilgili hedefler üzerinde daha fazla dururken, düşük eğitim düzeyine sahip olanların itaatkâr ve uysal olma, başkalarına, özellikle de büyüklere saygı gösterme gibi özelliklere daha fazla vurgu yaptığını dönük bulgular (Yağmurlu, Çıtlak, Dost ve Leyendecker, 2009) ile beraber değerlendirildiğinde, lisansüstü mezunu ebeveynlerin davranışları tutarlı görünürken, ortaokul mezunu ebeveynlerin tutum belirlerken karar vermekte zorlanmakta oldukları ileri sürülebilir. Ayrıca, aile bütünlüğü kavramı ekseninde düşünüldüğünde, demokratik bir ebeveynlik stiline ortaya çıkarılabileceği özerk kişilik yapısının, ailenin sosyo-ekonomik özellikleri ve bağımlılığa verdiği önem göz önüne alındığında istendik olmayabileceği (Yağmurlu, Çıtlak, Dost ve Leyendecker, 2009), dolayısıyla söz konusu bulguların kültürel bakış açısından da ele alınmasının gerektiği ifade edilebilir. Örneğin farklı bir ülke ve kültürde (Hollanda) yaşayan Türk kökenli annelerin çocuk yetiştirirken farklı görüşleri benimsediği, çocuk yetiştirme konusunda bireysel amaç ve özerkliğe önem veren bir toplum içinde annelerin geleneksel toplulukçu değerlerini göz ardı etmediği (Yüksel ve Demircioğlu, 2019) dikkate alındığında, içinde bulunulan kültürün ve hatta birden fazla kültürün etkisi altında tutum belirlemenin özellikle zor olabileceği düşünülebilir.

Annelerin çocuk yetiştirme konusunda bilgi alması ve kendini yeterli hissetmesi durumunda demokratik tutumun artıp diğer tutumların azalması (Şanlı ve Öztürk, 2012), çocuk yetiştirme stillerinin değiştirilebileceği anlamına gelmektedir. Özellikle çocuk yetiştirme tarzının kuşaktan kuşağa geçtiği, çocuk yetiştirme tarzı konusunda her kuşağın bir sonrakine ruhsal bir miras bıraktığı (Öztürk, 2016) göz önüne alındığında, bu konuda atılacak adımların gelecek için ne kadar önemli olduğu kavranabilecektir. Ülkenin sosyal ve ekonomik koşullarının da ebeveynlerin sosyalleştirme hedeflerini şekillendiren önemli faktörler olduğu (Yağmurlu, Çıtlak, Dost ve Leyendecker, 2009) ve geliştirilen aile eğitimi programlarının ebeveynlerin demokratik tutumlarını arttırmayı amaçladığı (Tönbul, 2019) göz önüne alındığında, konunun ülkedeki eğitim politikası ile de bağlantısının dikkate alınması gerekmektedir.

Araştırmanın sınırlılıklarından biri, ebeveynlerin kendi tutumları konusunda bilgi vermesinden hareketle sosyal beğenirlik riskinin mevcut olabileceğidir. Yapılan çalışmalarda ebeveynin kendisini “yerine göre sert yerine göre yumuşak tavır alan, ılımlı disiplin uygulayan anne” olarak tanımladığı (T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1995) dikkate alındığında (Akt. Şanlı ve Öztürk, 2015), ebeveynlerin kendilerini değerlendirme biçimlerinin nesnel olma düzeyi ayrıca incelenmesi gereken bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Eşlerin benzer çocuk yetiştirme stillerine sahip olmalarının önemi (Winsler, Madigan ve Aquilino, 2005) dikkate alındığında, gelecekte yapılacak çalışmaların bu durumu incelemeleri de önerilebilir.

Kaynakça

- Bahçivan-Saydam, R. ve Gençöz, T. (2005). Aile ilişkileri, ebeveynin çocuk yetiştirme tutumu ve kendilik değerinin gençler tarafından belirtilen davranış problemleri ile olan ilişkisi, *Türk Psikoloji Dergisi*, 20(55), 61-74.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior, *Child Development*, 37(4), 887-907.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. 13. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Cantekin, D. ve Gültekin Akduman, G. (2020). Annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarının duygularını yönetme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21(1), 87-92.
- Dinn, A.A. ve Sunar, D. (2017). Çocuk yetiştirme tutumları ve bağıntılarının kültür içi ve kültürlerarası karşılaştırılması, *Türk Psikoloji Dergisi*, 32(79), 95-110.
- Güller, B. (2015). *Klinik ve toplum örneklerinde anne babalık ve Aile Uyum Ölçeği'nin 2-12 yaş aralığındaki çocukların anne babaları için Türkçe geçerlik ve güvenirlik özelliklerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış uzmanlık tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Haktanır, G., Baran, G. ve Alisinanoğlu, F. (1998). Çalışan annelerin çocuk yetiştirme tutumları, *Eğitim ve Bilim*, 22(109), 27-31.
- Levin E. (2011) *Baumrind's Parenting Styles*. In: Goldstein S., Naglieri J.A. (eds) *Encyclopedia of Child Behavior and Development*. Springer, Boston, MA
- Önder A ve Gülay H. (2009). Reliability and validity of Parenting Styles & Dimensions Questionnaire, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1, 508- 514.
- Öztürk, E. (2016). Psikiyatri açısından çocuk yetiştirme tarzları ve çocuk istismarı, *Türkiye Klinikleri*, 2(3), 24-34.
- Özyürek, A., Özkan, İ., Bedge, Z. ve Yavuz, N.F. (2019). Çocuğu ilkökula devam eden ebeveynlerin çocuk yetiştirme görüş ve tutumları arasındaki ilişki, *GEFAD/ GUJGEF*, 39(1), 323-340.
- Robinson, C. C., Mandlco, B., Olsen, S. F., ve Hart, C. H. (1995). Authoritative, authoritarian, and permissive parenting practices. Development of a new measure, *Psychological Reports*, 77, 819-830.
- Sawin, B. Parke, R. D., Harrison, A. N., & Kreling, B. (1975). *The child's role in sparing the rod*. Paper presented at the American Psychological Association annual meeting in Chicago, September, 1975.
- Sorkhabi, N., & Mandara, J. (2013). *Are the effects of Baumrind's parenting styles culturally specific or culturally equivalent?* In R. E. Larzelere, A. S. Morris, & A. W. Harrist (Eds.), *Authoritative parenting: Synthesizing nurturance and discipline for optimal child development* (pp. 113-135). Washington, DC, US: American Psychological Association. <http://dx.doi.org/10.1037/13948-006>.
- Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2012). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 31-48.
- Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2015). Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerine kültürün etkisi, *DEUHFED*, 8(4), 240-246.
- Tezel-Şahin, F. ve Özyürek, A. (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 395-414.
- Tönbül, Ö. (2019). Aile eğitimi programının annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi, *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1), 46-72.
- Uyanık-Balat, G. (2007). İlköğretime başlayan çocukların anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre incelenmesi, *Eğitim ve Bilim*, 32(143), 89-99.
- Winsler, A., Madigan, A.L. ve Aquilino, S.A. (2005). Correspondence between maternal and paternal parenting styles in early childhood, *Early Childhood Research Quarterly*, 20, 1-12.
- Yağmurlu, B., Çıtak, B., Dost, A. ve Leyendecker, B. (2009). Türk annelerin çocuk sosyalleştirme hedeflerinde eğitime bağlı olarak gözlemlenen farklılıklar, *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 1-15.
- Yüksel, R. ve Demircioğlu, H. (2019). Annelerin farklı kültürde çocuk yetiştirmeye yönelik görüşlerine ilişkin nitel bir araştırma: Amsterdam örneği, *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 171-187.